

Természeti környezetre utaló településnevek különböző nyelvekben

1. A névadásnak az az ősi módja, amikor a természet, a gazdag növény- és állatvilág, a domborzati, vízrajzi stb. viszonyok kínálják a névadás sokféle lehetőségét, minden nyelvben jellemző. A magyar és a nemzetközi szakirodalom azonban kevesebb figyelmet fordított arra a jelentős névtípusra, amely e szemléletet a településnevek körében képviseli: a természeti környezetre utaló településnevekre. A helynevek és a természeti környezet szoros kapcsolata, egy-egy névtípus vizsgálata ugyan előkerül a magyar és a nemzetközi névkutatásban egyaránt, e településnév-típus átfogó, rendszerszerű, szisztematikus vizsgálata azonban még nem történt meg. A településnevek, valamint a víznevek és a vízzel kapcsolatos nevek közti szoros kapcsolat a magyar névtörténeti szakirodalomban például kiemelt figyelmet kapott (vö. pl. BENKŐ 1947a, 1947b, 1948, 1998, 2003, BÍRÓ 2005, GYÖRFFY E. 2011). Emellett a településnevek hegynevekkel (RESZEGI 2011), valamint állat-és növénynevekkel (vö. pl. J. PAPP 1969, 1982, PÜSPÖKI NAGY 1975; I. GALLASY 1989, PÉNTEK 1997) való szoros viszonyát szintén vonták már vizsgálat alá.

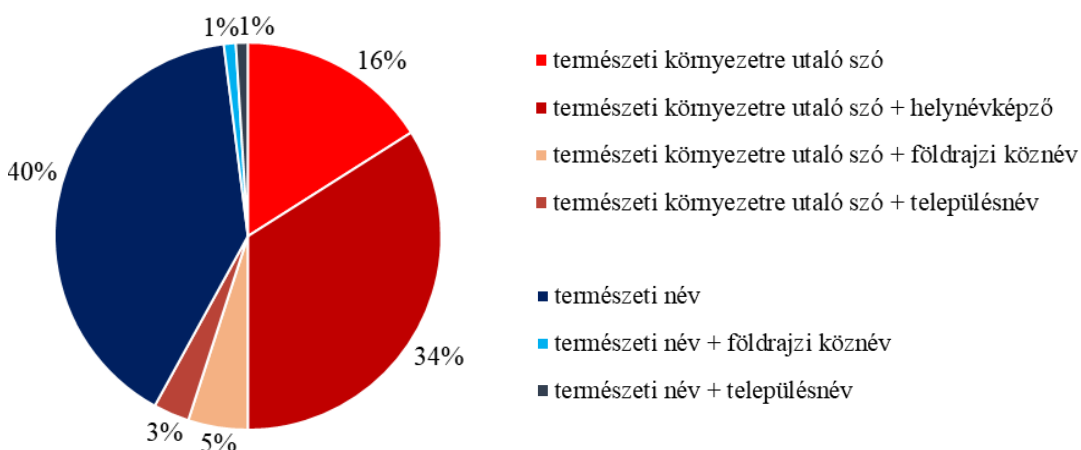
A nemzetközi névkutatásban a közelmúltban az angolszász terület névadásával, elsősorban a Brit-szigetek korai helyneveivel, s így a természeti környezetre utaló településnevekkel, főként azok eredetbeli és kronológiai rétegeivel BÖLCSKEI ANDREA foglalkozott igen részletesen (vö. 2025). A német nyelvterületen CHRISTIAN ZSCHIESCHANG több írásában hangsúlyozta a természeti környezettel összefüggésbe hozható helynevek (elsősorban vizek, mocsarak elnevezéseinek) fontos szerepét, amely a tájrekonstrukciós eljárásban is eredményesen felhasználható (2018/2019, 2019). Ő maga részletesebben tárgyalta a településnevek és víznevek közti szoros kapcsolatot az Elba vízgyűjtő területén (2020). PETER JORDAN karintiai helyneveket, elsősorban vízneveket, illetve víznévből alakult településneveket vizsgálva szintén kiemelte a helynevek fontos földrajzi vonatkozásait (2021). Az újlatin nyelvekben, elsősorban a spanyolban a növénynévi eredetű helyneveket alapul véve állapították meg a geobotanika onomasztikai fontosságát, illetve a biokulturális sokféleség jelentőségét a helynévadásban (ehhez lásd JOAN TORT-DONADA 2000a, 2000b, CÉSAR LÓPEZ-LEIVA 2014, 2016, 2025, JAIME FAGÚNDEZ-JESÚS IZCO 2016). Az állatnévi helynevek pedig az arab nyelvterületen kerültek a vizsgálatok középpontjába (vö. ABDULLAH NASSER ALWELAIE 2019/2022).

Jómagam több éve tanulmányozom a korai ómagyar korban a Kárpát-medencében előforduló természeti környezetre utaló településneveket annak érdekében, hogy minél pontosabb képet kaphassunk a magyar településnevek e kevésbé kutatott típusáról, ennek belső összefüggéseiről, az egész névrendszerben elfoglalt helyzetéről (vö. KOVÁCS É. 2017, 2019, 2020a, 2020b, 2021, 2023a, 2023b, 2024, 2025).

Jelen előadásomban azt mutatom be, hogy ennek a sokszínű névtípusnak milyen szemantikai és strukturális jellemzői vannak a magyar nyelvben, milyen folyamatok eredményezték a létrejöttüket, és eközben igyekszem azt is illusztrálni, hogy maga a névtípus, ennek egyes altípusai és ezek sajátosságai miként jelentkeznek más nyelvekben és kultúrákban. Ehhez a nyelvi adatokat KISS LAJOS „Földrajzi nevek etimológiai szótára”-nak (FNESz.) természeti környezetre utaló településnevei adják.

2. Az általam vizsgált magyar településnév-állomány alapján (a forrásokat lásd KOVÁCS É. 2019: 163–164) azt látjuk, hogy a természeti környezetre utaló településnevekben alapvetően kétféle szemantikai jegy fejeződik ki. E településnevek egyrészt lokális körülményekre (pl. vízhez, kiemelkedéshez stb. való közelségre), másrészt általános földrajzi viszonyokra (pl. növényzetre, állatvilágra, geológiai jellegre stb.) utalhatnak. Az első esetben tehát elsődleges természeti nevek jelennek meg a településnevekben, az utóbbi esetben pedig természeti környezetre utaló szavak. Szerkezetüket tekintve pedig a településnevek lehetnek egyrészes, formáns nélküli, valamint egyrészes, képzővel ellátott nevek, illetve kétrészes településnevek.

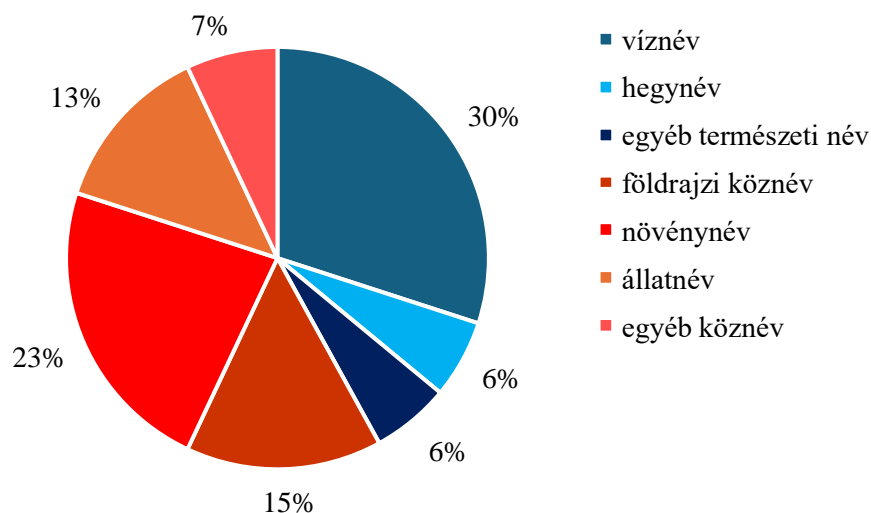
Az 1. ábra diagramja a magyar nyelvterületen előforduló természeti környezetre utaló településneveknek a lehetséges szerkezeti típusait mutatja be a névrészek funkcionális jegyei alapján.

1. ábra. *A természeti környezetre utaló településnevek szerkezeti típusai lexikális alkategóriák alapján*

A fentiekből világosan látszik, hogy a magyar nyelvben leggyakrabban az egyrészes formáns nélküli (pl. *Erdő, Farkas, Komló; Kékes, Hollókő, Kölesér* stb.), illetve a képzőmorfémával alkotott (pl. *Almás, Érd, Füzes, Halmaj, Haraszi, Sárosd* stb.) természeti viszonyokat tükröző településnevek fordulnak elő. Az ábra azt is jól mutatja, hogy a településnév-adásban a metonimikus névadás játszotta a meghatározó szerepet, a természeti viszonyokra utaló településnevek 56%-a ily módon jött létre: egy részük természeti névből (40%, pl. *Kékes, Feketepatak* stb.), más részük pedig természet környezetre utaló szóból (16%, pl. *Erdő, Komló, Farkas* stb.). A helynévképzővel való (morfematikus) névalkotás szintén jelentős számú településnevet eredményezett, a településnevek bő egyharmada (34%-a) képzés útján keletkezett: pl. *Érd, Almás, Almás* stb. A kétrészes településnevek száma azonban igen csekély: az összes névnek mindössze az egy tized részét teszi ki. Ezek között többnyire közszei előtagot tartalmazó névstruktúrák fordulnak elő (pl. a földrajzi köznévi utótaggal álló *Hegyfalu, Tóslak*; illetve a településnévi utótaggal álló *Mezősomlyó, Búzásbocsárd* stb.).

2.1. A nevekben részt vevő lexikális elemek felől szemlélve a névtípust azt látjuk, hogy a természeti környezetre utalás szerepe nagyobb részt (58%) közszei elemekhez (az ábrán a piros szín árnyalataival jelzett cikkelyek), kisebb részben pedig (42%) tulajdonnévi értékű helynevekhez kötődik (az ábrán a kék árnyalataival jelzett cikkelyek). Az alábbiakban ezeknek a közszei, valamint tulajdonnévi kategóriáknak a településnevekben betöltött szerepéről szövegesen részletesen.

2. ábra. A természeti környezetre utaló településnevek lexikális kategóriái

A 2. ábrán azt láthatjuk, hogy a vizsgált magyar névállományban a leggyakoribb névalkotó lexémának (30%) a víznevek tekinthetők.

Víznevből formáns hozzáadása nélkül jöttek létre a következő településnevek: egyrészes víznevből pl. *Gölnic*, *Kökényes*, *Tepla*; kétrészes víznevből pedig a *Fehértó*, *Feketepatak*, *Hidegvíz* stb. (az adatokat és további példákat lásd KOVÁCS É. 2019: 165–168, 2021). Az idegen nyelvekben szintén jellemző a víznev > településnév metonimikus névadás, mint például az angol *Dover*, *Harwell*, *Hull*, *Liverpool*, a francia *Blois*, *Sèvres*, a lengyel *Łódź*, a német *Gera*, *Gotha*, *Ulm*, az olasz *Parma*, az orosz *Kola*, *Penza*, *Barnaul*, a perzsa *Kabul*, a portugál *Acre* (vö. FNESz.) településnevek esetében, amelyek a velük azonos alakú víznevből származnak.

A kétrészes településnevekben szintén megfigyelhetünk víznevi előtagokat: 1. egyrészt a lokális viszonyt kifejező előtag + 'település' jelentésű földrajzi köznévi utótag szerkezetű településnevekben: pl. a magyar *Bándkúttelke*, *Kőrösmonostora*, *Sóspataktelke*, *Szamosfalva* stb. (vö. KOVÁCS É. 2019: 165–168, 2021), valamint az angol *Atlantic City* ('az Atlanti-óceán partján lévő város'), *Luton* ('a Lea menti város'), *Salisbury* ('az Avon folyó korábbi neve + vár'), *Salt Lake City* ('sóstóváros'), a német *Düsseldorf* ('a Düffel folyó menti falu'), az orosz *Volgograd* ('a Volga menti város') stb. nevekben (vö. FNESz.); 2. másrészt a kisebb számban előforduló, természeti név + településnév struktúrájú kétrészes településnevekben, mint például a magyar *Kebeleszentmárton*, *Túrtereibes*, *Túrpásztó* stb. (vö. KOVÁCS É. 2019: 172–174,

2021), valamint a magyarhoz képest fordított sorrendű angol *Stratford-upon-Avon* ('az Avon melletti Stratford'), *Stoke-on-Trent* ('Trent folyó melletti Stoke'), a német *Marburg an der Lahn* ('a Lahn folyó melletti Marburg'), az olasz *Cassano d'Adda* ('az Adda folyó melletti Cassano') stb. településnevekben (vö. FNESz.).

A településnevek második leggyakoribb tulajdonnévi összetevőjének a kiemelkedések neveit tekinthetjük (6%), messze lemaradva ugyan a víznevek után. Hegynévből metonímiával alakult pl. a magyar *Kékes*, *Vértes* településnév (ezek előzménye egyrészes hegynév volt); a *Feketehegy*, *Héhalom* stb. településnév (ezek előzménye kétrészes hegynév volt) (vö. KOVÁCS É. 2019: 165–168, 2024), valamint a német *Eisenerz* 'vasérchegy' (vö. FNESz.).

Másfajta természeti névből (pl. erdők, mezők, völgyek, rétek stb. neveiből) ritkán jönnek létre településnevek (6%). Itt említhetjük meg pl. az egyrészes *Feketeerdő*, *Cserepesmező*, *Fűzvölgy*, *Hosszúrét* stb. településneveket (vö. KOVÁCS É. 2019: 165–168), valamint a német *Bielefeld* ('termékeny mező' vö. FNESz.) neveket, illetve a kétrészes *Bodrovölgytelke*, *Kiserdőtelek*; *Erdőszádkeszi* (vö. KOVÁCS É. 2019: 172–174) településneveket.

A névalkotásban legjelentősebb tulajdonnévi kategória (a víznév) tehát az egész itt vizsgált névtípusnak, azaz a természeti környezetre utaló magyar településneveknek közel az egy harmad részét (30%-át) teszi ki.

2.2. A településnevekben a közszoói elemek közül a növénynevek magas aránya tűnik fel, a természeti környezetre utaló magyar településneveknek mintegy egy negyed részét (23%-át) adva. A növénynévi eredetű településnevek között megtaláljuk az egyrészes formáns nélküli neveket, mint például a magyar *Árpa*, *Gomba*, *Mogyoró*, *Nyír* stb. településnevekben (vö. KOVÁCS É. 2019: 169, 2023), a lett *Apše* (< *apše* 'égerfa', vö. MATICSÁK 1995: 129), a litván *Béržas* (< *béržas* 'nyírfa', vö. MATICSÁK 1995: 129), a román *Páring* (< *páring*, *páring* 'köles'), a spanyol *Colima* (< *colima* 'egyfajta törpe kőrisfa', vö. FNESz.); megjelennek a képzett településnevek, pl. *Diós*, *Füzes*, *Komlód*, *Mogyoród*, *Somi*, *Nádasd*, *Nyárágy* stb. (vö. KOVÁCS É. 2019: 169–171, 2023), a mordvin *Pičalovka*, *Pičevka* (< *piče* 'fenyő' + képző, MATICSÁK 1995: 134), a szláv *Jablanica* (< *jäblän* 'jegenye, nyár' + képző), *Ómoravica* (< *òmora* 'lucfenyő' + képző, vö. FNESz.); valamint előfordulnak kétrészes, növénynévi előtagú településnevek is, pl. *Körtvélyestelek*, *Diósgyőr*, *Somberény* stb. (vö. KOVÁCS É. 2019: 173–174, 2023), valamint az angol *Oakland* ('tölgyvidék', FNESz.), *Salford* ('fűzfás gázló', vö. DEPN. 402), a finn *Jyväs kylä* ('gabona + település', vö. FNESz.).

A terület állatvilága (13%) szintén szolgálhat a névadás alapjául. Állatnévi lexéma szerepel a következő egyrészes településnevekben: pl. a formáns nélküli *Bika*, *Sas*, *Szarka* (vö. KOVÁCS É. 2019: 169), valamint az arab *Oran* (<

'oroszlán'), az orosz *Orjol* ('sas', vö. MATICSÁK 1995: 129), a spanyol *Quito* ('galamb', vö. FNESz.) nevekben; illetve a képzett *Bárányos*, *Disznós*, *Farkasd*, *Szamárd*, *Méhi* (KOVÁCS É. 2019: 169–171) vagy az észti *Tartu* 'bölényben gazdag hely, Belényes', vö. FNESz.) településnevekben. A kétrészes településnevek előtagjában is előfordulhat állatnévi lexéma, mint például a *Farkasfalva*, *Rigótelke*, *Vadasfalva*; *Békásmegyer*, *Farkaskorhi* stb. (vö. KOVÁCS É. 2019: 173–174), illetve az angol *Oxford*¹ ('ökrögázló' vö. DEPN. 355), *Hartford* ('szarvasbikák gázlója'), a német *Coburg* ('tehén + táj', vö. FNESz.), *Schweinfurt* ('disznógázló'), *Ravensbrück* ('Hollóhida', vö. FNESz.) településnevekben.

A terület növény- és állatvilága mellett az általános természeti viszonyok szintén jelentős szerepet kapnak (15%) e településnevek létrejöttében. A főként vizet, kiemelkedést és erdőt, mezőt jelentő földrajzi köznevekből formáns nélkül alakultak a következő településnevek, pl. *Árok*, *Eresztvény*, *Halom*, *Mező*, *Patak* (vö. KOVÁCS É. 2019: 168, 2025), illetve a finn *Lahti* (< 'öböl' földrajzi köznévből), a holland *Delft* (< 'árok, csatorna'), az indonéz *Medan* (< *medán* 'síkság, mező', vö. FNESz.). A földrajzi köznévi alapszóhoz helynévképző is kapcsolódhat, mint például az *Erdős*, *Mocsaras*, *Érd*, *Sárd*, *Halmi*, *Réti* stb. (vö. KOVÁCS É. 2019: 169–171, 2025), illetve a francia *Bayonne* (< *baia* 'öböl' + képző), *Menton* (< *ment-* 'szikla' + képző), a mordvin *Rodnikovka* (< orosz 'forrás' + képző), a szláv *Kalisz* (< **kalъ* 'sár' + képző, vö. FNESz.) településnevekben.

Az elsődleges *Hegyfalu*, *Szegfalu Tóslak* (vö. KOVÁCS É. 2019: 173, 2025), illetve az angol *Waterbury* ('víziváros'), a dán *Alborg* ('keskeny vízfolyásnál lévő vár'), a német *Hamburg* ('kanyar, szöglet + település'), *Regensburg* ('síksági helység'), a török *Csimkent* ('pázsit + település', vö. FNESz.) kétrészes településnevek előtagjaként szintén földrajzi köznévi azonosítható. A másodlagos keletkezésű *Mezősomlyó*, *Mezőszentmárton*, *Ságizsidód* (vö. KOVÁCS É. 2019: 174, 2025) településnevekben is földrajzi köznévi alapszó található jelzőként.

Az egyéb tulajdonságra (pl. anyagra, színre, alakra stb.) utalás ritkábban (7%) jelenik meg a településnevekben. Mikrotoponímiai előzmények híján ide sorolhatjuk például az anyagnevek közül a *kő*, *agyag* és *homok* lexémák, illetve a *kék*, *arany* színnevek egyrészes formáns nélküli (*Kő*; *Kék*, *Arany*), valamint képzett (*Köves*, *Kövesd*, *Agyagos*; *Kékcse*, *Aranyos*), illetve összetételben szereplő (*Kőkesző*, *Agyagtelek*, *Homokkomár*) településnévi alakjait (vö.

¹ Az újabb nemzetközi kutatások kiemelik, hogy az angolban áttetsző jelentésű *Oxford* ('ökrök gázlója') településnév nemcsak leíró 'az a hely, ahol ökrök átgázolnak a folyón' kifejezésként értelmezhető, hanem a név közvetít az emberi tapasztalatról, összetett tudásról is ('az a hely, ahol az ökröket át lehet hajtani a folyón' vagy 'az a hely, ahol a víz elég sekély ahhoz, hogy az ökrök biztonságosan átvágjanak a folyón'). Itt tehát a névben természeti és szociokulturális aspektusok egyaránt jelentkezhetnek (vö. BÖLCSKEI 2025: 314).

KOVÁCS É. 2019: 169–174). Az idegen nyelvekben előforduló településnevek közül például az arab *Baszra* (a talaj lágyságával kapcsolatos) és a szláv *Plzeň* ('nyirkos, csúszós', vö. FNESz.) a talaj minőségére, az olaszországi *Canossa* (< latin *canus* 'szürke, fehér') település neve a fehéres színű homokkőből álló sziklatömbre épült várra utal (FNESz.).

Itt említhetjük meg az alábbi, a fenti típusokhoz hasonló, de közvetlenül egyik altípusba sem besorolható egyedi névadási eseteket. Brazília második legnagyobb városának, egykori fővárosának, *Rio de Janeiro*-nak a neve, amely 'január folyója'-ként értelmezhető, a portugálok 1532. január 1-ji itteni partraszállásával hozható kapcsolatba (vö. FNESz.). E névadásban nem csupán a természeti környezetre utalás jelenik meg, hanem inkább egyfajta konvencionális-emlékeztető funkciót láthatunk benne. Az új település nevében a portugálok számára jeles esemény emléke rögzült. Ugyanígy az új Palesztina első zsidó városának, *Tel-Aviv*-nak a neve ('tavaszi domb') egy héber regénycímre vezethető vissza, amely a babilóniai fogságban lévő zsidók egyik lakóhelyét jelölő héber *Tel-Abib* ('Vízözön-domb') helynév tudatos felújítása (FNESz.), itt is talán így emlékeztetve a vízözön előtti településekre. Azt láthatjuk tehát, hogy ezekben az esetekben a névadást nem elsősorban az általános földrajzi környezet, a természet, valamint a vízrajzi, domborzati viszonyok motiválták, hanem e nevek keletkezésekor számolhatunk egy másfajta, kulturális természetű motivációval is.

2.3. A fenti kategorizáció kapcsán arra is feltétlenül utalnunk kell, hogy a természeti környezetre utaló településnevek nemegyszer az átmenetiség jegyeit viselik magukon. Előfordulhat ugyanis az, hogy az adott közszóból, földrajzi köznévből természeti név alakul (vö. pl. 1255: *Potok*, flum., HA. 4: 49, Nógrád vm.), amely aztán metonimikusan településnévvé válik (1255: *Potok*, v., Gy. 4: 49, Nógrád vm.), s a településnévben ezáltal lokális viszony fejeződik ki, strukturálisan pedig a helynevet tartalmazó településnevek között veendő számításba. Ugyanígy egy *Tölgy* nevű település (vö. pl. 1264/1393/1466: *Thulgh*, v., Csongrád vm., KMHsz. 1: 282) esetében szintén csak további információk birtokában (pl. az oklevél szövege, a birtokleírás, a mikronévi adatok alapján) tudjuk egyértelműen meghatározni, hogy a településnév-adást a tölgyfákban gazdag környezet motiválta-e (ebben az esetben a településnév általános földrajzi viszonyokra utal), vagy pedig a település egy közelben lévő *Tölgy* nevű erdőről kapta a nevét (s ekkor lokális viszony tükröződik benne, de természetesen ez nem választható el az adott helyen növe tölgyfák képzetétől). Az egyéb tulajdonságra (pl. anyagra, színre, alakra stb.) utaló településnevek esetében a fent említett átmenetiséggel még inkább érdemes számolnunk, vagyis ezek a természeti környezetre utaló közszavak előbb maguk is helynevekké, természeti nevekké (pl. víznevekké, hegynevekké stb.) alakulhattak, s azok

szolgáltak aztán a településnevek alapjául, mint pl. a Bodrog vármegyei *Vajas* (*1237: *Woyos*) település a nevét a közelében fekvő, a víz zsíros felszínére utaló *Vajas* ([+1018–38]/[1173–96]>1409: *Vayas*, lac., Gy. 1: 695, 729) vízről kapta. Sőt a természeti környezetre utaló lexémák (főként az állat- és ritkábban a növénynevek) alapalakban és képzős származékukban személynévként is előfordulnak az Árpád-korban; vö. pl. *Bárány*: 1212: *Baran* szn. (ÁSz. 90), *Csóka*: 1211: *Choucha* szn. (ÁSz. 200), *Farkas*: 1138/1329: *Farcas* ~ *Farkas* szn. (ÁSz. 300), *Farkasd*: 1138/1329: *Farcasti* szn. (ÁSz. 301), *Medve*: 1138/1329: *Medue* szn. (ÁSz. 533); *Árpás*: 1237: *Arpas* (ÁSz. 74), *Búza*: 1213: *Buza* (ÁSz. 165), *Som*: 1181: *Som* (ÁSz. 724) stb. Ez pedig azt jelenti, hogy e településnevek között olyanok is lehetnek, amelyek nem a természeti, hanem a humán környezetre utalnak és birtoklást fejeznek ki.

A természeti környezetre utaló településnevek vizsgálatakor tehát mindvégig szem előtt kell tartanunk ezt a kettősséget, az átmeneti jelleget, s körültekintően, további információk (pl. az oklevél szövege, a birtokleírás, a mikronévi adatok) alapján kell megítélnünk az egyes településnevek kategorizálását. Az is kétségtelen azonban, hogy ezzel kapcsolatban nem fogunk minden esetben megnyugtató eredményre jutni. Érdemes lenne ezt a névtípust más nyelvekben is szisztematikus vizsgálat alá vonni, hiszen az eddigi szűk példaanyagra támaszkodó vizsgálat is jól megmutatta, hogy a természeti környezetre utaló nevek más nyelvekben is jelentős településnév-típust képviselnek, vagyis gyaníthatóan onomasztikai univerzálénak tekinthetjük ezt a település-névadási módot.

KOVÁCS ÉVA

Irodalom

ALWELAI, ABDULLAH NASSER 2019/2022. The Significance of Place Names in the Distribution of Wildlife and their Benefits in the Reintroduction Process – Saudi Arabia. *United Nations Group of Experts on Geographical Names (UNGEGN) Information Bulletin* 63: 24–25.

ÁSz. = FEHÉRTÓI KATALIN, *Árpád-kori személynévtár (1000–1301)*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2004.

BENKŐ LORÁND 1947a. Víz-és helységneveink viszonyához. *Magyar Nyelv* 43: 259–263.

BENKŐ LORÁND 1947b. *A Nyárádmunte földrajzinevei*. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 74. Budapest.

- BENKŐ LORÁND 1948. A székelyföldi szláv eredetű víznevek kérdéséhez. *Magyar Nyelv* 44: 95–101.
- BENKŐ LORÁND 1998. *Név és történelem. Tanulmányok az Árpád-korról*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- BENKŐ LORÁND 2003. *Beszélnek a múlt nevei. Tanulmányok az Árpád-kori tulajdonnevekről*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- BÍRÓ FERENC 2005. Víznevekből metonimikusan keletkezett magyar településnevek. *Névtani Értesítő* 27: 170–179.
- BÖLCSKEI ANDREA 2025. *Korai keletkezésű helynevek a Brit-szigeteken*. Károli Gáspár Református Egyetem. Budapest, L'Harmattan Kiadó.
- DEPN. = EKWALL, EILERT. *The Concise Oxford Dictionary of English Place-names*. Oxford, Oxford University Press. Fourth edition. 1960.
- FAGÚNDEZ, JAIME – IZCO, JESÚS 2016. Diversity patterns of plant place names reveal connections with environmental and social factors. *Applied Geography* 74: 23–29.
- FNESz. = KISS LAJOS, *Földrajzi nevek etimológiai szótára 1–2*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.
- I. GALLASY MAGDOLNA 1989. Növénynévi alapú régi településneveink. *Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai* 183: 83–93.
- Gy. = GYÖRFFY GYÖRGY, *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza 1–4*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1963–1998.
- GYÖRFFY ERZSÉBET 2011. *Korai ómagyar kori folyóvíznevek*. A Magyar Névértéktár Kiadványai 20. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó.
- HA. = *Helynévtörténeti adatok a korai ómagyar korból* 1–4. Közzéteszi: HOFFMANN ISTVÁN – RÁCZ ANITA – TÓTH VALÉRIA. A Magyar Névértéktár Kiadványai 1, 3, 25, 43. KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszék – Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 1997–2017.
- JORDAN, PETER 2021. Place names as 'condensed narratives' about the geographical feature denoted and the name-giving community. *Namenkundliche Informationen* 113: 159–176.
- KMHsz. = HOFFMANN ISTVÁN szerk., *Korai magyar helynévszótár 1000–1350. 1. Abaúj–Csongrád vármegye*. A Magyar Névértéktár Kiadványai 10. Debrecen, Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke, 2005.
- KOVÁCS ÉVA 2017. A természeti környezetre utaló településnevek. *Magyar Nyelvjárások* 55: 121–135.
- KOVÁCS ÉVA 2019. A természeti környezetre utaló településnevek strukturális kérdései. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 15: 163–178.
- KOVÁCS ÉVA 2020a. A természeti környezetre utaló településnevek kronológiai viszonyai. *Magyar Nyelvjárások* 58: 121–132.
- KOVÁCS ÉVA 2020b. A természeti környezetre utaló településnevek változásai. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 16: 71–83.
- KOVÁCS ÉVA 2021. Vizek a természeti környezetre utaló településnevekben. *Helynévtörténeti Tanulmányok* 17: 73–85.
- KOVÁCS ÉVA 2023a. Növénynevet tartalmazó településnevek. *Névtani Értesítő* 45: 53–62.

- KOVÁCS ÉVA 2023b. Korai víznevek és településnevek viszonya. *Magyar Nyelvjárások* 61: 505–515.
- KOVÁCS ÉVA 2024. Kiemelkedések a természeti környezetre utaló településnevekben. *Magyar Nyelvjárások* 62: 15–26.
- KOVÁCS ÉVA 2025. Földrajzi köznevek a természeti környezetre utaló településnevekben. *Folia Uralica Debreceniensia* 32: 309–321.
- LADÁNYI MÁRIA–TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2008. Funkcionális nyelvészet. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* 22: 17–58.
- LÓPEZ LEIVA, CÉSAR–TORT, JOAN 2014. *Place Names as a Key for the Analysis of Human-Induced Changes in Natural Vegetation. A Study Located in Els Ports Region (Valencia, España)*. Glasgow.
- LÓPEZ LEIVA, CÉSAR 2016. *Onomástica, ecología y territorio. La toponimia de La Rioja como indicador biogeográfico y de la dinámica del paisaje forestal*. [Onomastics, ecology and territory. The toponymy of La Rioja as a biogeographic indicator and the dynamics of the forest landscape]. Doctoral Thesis. Madrid, Universidad Politécnica de Madrid.
- LÓPEZ LEIVA, CÉSAR–TORT, JOAN 2025. *Shrublands in toponymy as indicators of vegetation dynamics: a case study of La Rioja (Spain)*. *Onomastica Uralica* 19: 223–243.
- MATICSÁK SÁNDOR 1995. *A Mordvin Köztársaság településneveinek rendszere*. Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem.
- J. PAPP ZSUZSANNA 1969. Állatnevek középkori földrajzi neveinkben. *Magyar Nyelv* 65: 307–311.
- J. PAPP ZSUZSANNA 1982. Víziállatok nevei középkori helyneveinkben. *Névtani Értesítő* 7: 116–123.
- PÉNTEK JÁNOS 1997. A növénynevek és a földrajzi nevek viszonyairól. *Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai* 209: 427–430.
- PÜSPÖKI NAGY PÉTER 1975. Állatnevekből képzett falunevek a Garam mentén. *Irodalmi Szemle* 18: 237–255.
- RESZEGI KATALIN 2011. *Hegynevek a középkori Magyarországon*. A Magyar Névarchívum Kiadványai 54. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó.
- TORT, JOAN 2000a. *Els noms de lloc i la geografia. La toponímia com a eina per a la conceptualització de l'espai*. [Place names and geography. Toponymy as a tool for the conceptualization of space]. In: *Bulletí Interior de la Societat d'Onomàstica* 83: 86–98.
- TORT, JOAN 2000b. *La geografia, els noms de lloc i la descripció del territori*. [Geography, place names and description of the territory]. In: MATEU, J.F.–CASANOVA, E. (eds.) *Estudis de toponímia valenciana en honor de Vicenç M. Rosselló i Verger*. València, Denes. 491–498.
- ZSCHIESCHANG, CHRISTIAN 2018/2019. ... ac iuxta unam paludem. Wasser, Siedlung und Grenzen in der deutsch-slavischen Kontaktzone. Ein Beispiel aus der östlichen Niederlausitz. *Namenkundliche Informationen* 111: 344–362.
- ZSCHIESCHANG, CHRISTIAN 2019. Beobachtungen zur Entstehung von Mühlennamen westlich der Oder. In: Mielzarek, Christoph/Zschieschang, Christian (Hg): *Usus*

Aquarum: Interdisziplinäre Studien Zur Nutzung Und Bedeutung Von Gewässern Im Mittelalter. Forschungen Zur Geschichte Und Kultur Des Östlichen Mitteleuropa. 54 Band. 87–162.

ZSCHIESCHANG, CHRISTIAN 2020. Orstnamen und Gewässer – eine komplexe Beziehung. In: *Onomastic Investigations 2 (Proceedings of the International Scientific Conference „Onomastic Investigations, Riga, May 10–12, 2018)*. Eds. Laimute Balode–Christian Zschieschang. Riga, 2020. 327–341.